

Stockholm 2022-01-10

Komm2020/00635/M2020:06-107

**Förfrågan om synpunkter från näringslivet angående Miljöprövningsutredningen
M 2020:06**

Svar från Branschföreningen Svensk Torv

Ett begränsat förtursförfarande

1. Finns det ett behov av ett förtursförfarande för verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen? Vilka för- och nackdelar ser ni med ett sådant förfarande?

SVAR: Tilläggsdirektivet tar inte enbart sikte på omställning för en miljöfarlig verksamhet utan även ansökningar om ett miljötillstånd som på ett väsentligt sätt bidrar till att nå målen i det klimatpolitiska ramverket för minskade utsläpp av växthusgaser.

Svaret på frågan är ja, det finns ett behov och vi är ett exempel på en bransch vars medlemsföretags ansökningar om tillstånd bidrar till att nå målen i det klimatpolitiska ramverket för minskade utsläpp av växthusgaser. Branschföreningen Svensk Torvs medlemsföretag tillhör den verksamhet som genom sin statligt godkända och av miljöbalken kontrollerade verksamhet stoppar växthusgasutsläpp från dikade torvmarker genom ett lagligt krav på obligatorisk efterbehandling efter avslutad torvskörd. Dikad torvmark har skapats för att ge större bördighet och utöka jord- och skogsbruksarealer vilket främjades med statliga bidrag. Dessa statliga bidrag och initiativ pågick under större delen av 1900-talet.

Pågående markanvändning för branschföretagens valda platser för sökt miljötillstånd är av stor betydelse för ansökningar om miljötillstånd. När det gäller markanvändningen för den aktuella marken råder för närvarande stor okunskap som gör att tilläggsdirektivets uppgift att vara ”förenliga med ambitionen om en snabb, enkel och förutsägbar prövningsprocess” inte efterlevs. Branschföreningens medlemsföretag tvingas i dagsläget in i ett dispensförfarande som syftar till att bevara våtmark och inte de marker som avser medlemsföretagen ansökan, nämligen redan dikade torvmarker. Dikad torvmark borde inte omfattas av dispensförfarandet som endast gäller våtmark och syftet att bevara utpekade våtmarker.

Detta har en avgörande betydelse för torvbruket som härigenom nekas den tillståndsprövning som den korrekta markanvändningen - dikad torvmark - skulle resultera i. En korrekt bedömning av pågående markanvändning utesluter den felaktiga dubbelprövningen jämlikt 11 kap 13 par och 14 par miljöbalken som i dagsläget branschens medlemsföretag tvingas in i av länsstyrelserna.

Idag vet vi att dikade torvmarker läcker stora mängder koldioxid. Detta klargjorde Svensk Torv redan 2015 genom rapporten ” Emissioner av växthusgaser från brukad torvmark i areella näringar” som publicerades av Forskningsstiftelsen Svensk Torvforskning, men det är först nu som kunskapen nått en vidare krets och blivit ett angeläget ämne för regering och riksdag.

Branschföreningen Svensk Torv

c/o Hasselfors Garden, Box 1813, 701 18 Örebro | info@svensktorv.se | www.svensktorv.se

Bankgiro 835-9721 | Plusgiro 486 82 79-3 | Org nr 802010-7069

När det gäller dessa utsläpp är det också viktigt att utgå från proportionerna. 99,5 procent av all dikad torvmark i Sverige, som till största delen tillkommit genom ovan nämnda statliga bidrag, består av mark för jord- och skogsbruk. Torvbruk sker endast på de återstående 0,5 procenten, det vill säga 12 000 hektar av de totalt 2,6 miljoner hektar dikade torvmarkerna i Sverige.

Trots denna ringa andel av markarealen återlämnar torvbruket mer efterbehandlad mark än skogsbruket varje år, vilket finns registrerat hos svenska myndigheter. Det betyder att den dikade torvmarken där det sker torvbruk på är en av näringarna som ingår i miljöbalkens nya föreslagna portalparagraf som har syftet att: ”gynna verksamheter som bidrar till klimatomställningen”.

Vi vill särskilt framhålla detta eftersom denna omständighet ofta förbigås eller missuppfattas. Torvbruket bidrar till klimatomställningen främst genom den obligatoriska och omfattande efterbehandlingen. Bland de effektiva efterbehandlingsmetoderna finns att anlägga fågelsjöar, ny våtmark, en mosaik av olika naturmiljöer, solcellsparkar, paludikultur, lövskog samt en kombination av dessa metoder. För att stödja denna möjlighet som torvbruket har, att effektivt kunna minska utsläppen, anser vi att ett förtursförfarande för verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen bör införas.

Vi kan inte se några nackdelar med ett sådant förfarande förutsatt att kontrollen av verksamheterna som omfattas av förtursförfarandet är noggrann och likvärdig i hela Sverige. Fördelarna är däremot många. Med ett förtursförfarande kan Sverige effektivisera tillståndsprövningen och styra den mot de verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till att nå målen i det klimatpolitiska ramverket för minskade utsläpp av växthusgaser. Här har Branschföreningen Svensk Torvs medlemsföretag en roll genom att de är en av de verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till att nå målen i det klimatpolitiska ramverket för minskade utsläpp av koldioxid.

2. På vilket sätt skulle ett förtursförfarande kunna underlätta för klimatomställningen? Kan det innebära att större omställningsprojekt blir av eller påskyndas? Eller finns det någon annan positiv effekt?

SVAR: Ett förtursförfarande skulle kunna underlätta för klimatomställningen genom att klimatbelastande import av råvaror undviks. Råvaror som redan finns inom Sveriges gränser skulle kunna användas effektivare i klimatomställningen. Råvaror och slutprodukter som är nödvändiga för och/eller gynnar klimatomställningen kan få en snabbare prövning.

En positiv effekt som vi här vill framhålla är att behovet för Sverige av inhemska, hållbart skördad torv för skogsplantodling och livsmedelsförsörjning samt för djurhållningen är stor och bör därför främjas. Möjligheterna att kunna tillgodose behovet av svensk torv är dock i fara. Torvtäktstillstånd är alltid tidsbegränsade. I en inventering av hur lång tid som medlemsföretagen har torvtäktstillstånd har det visat sig att de kommer att ta slut om cirka tio år. Behovet av torv kommer dock vara stort i många år framöver och oron för att Sverige tvingas till import med höga klimatavtryck när tillstånden i Sverige tagit slut är både relevant och viktig att analysera för att Sverige ska kunna nå klimatmålen.

Det finns inga fördelar för klimatet med att Sverige måste importera torv som inte har samma höga hållbarhets- och miljökrav och säkra arbetsvillkor från länder utanför EU, som Ryssland. Alla konsekvenser av denna import och produktion av en råvara i länder utanför EU måste analyseras och måste tas med i tilläggsdirektivet som tar sikte på vilka miljötillstånd som på ett väsentligt sätt

bidrar till att nå målen i det klimatpolitiska ramverket för minskade utsläpp av växthusgaser. Om Sverige anses behöva denna inhemska råvara finns alla förutsättningar för att ge torvbruket förtur eftersom denna verksamhet på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen, inte bara genom sin egen verksamhet utan också genom att en klimatpåverkande långväga import undviks.

Ett förtursförfarande skulle kunna underlätta för klimatomställningen på så sätt att de mest effektiva verksamheterna premieras genom att de får en större chans att kunna förverkligas utan de hinder som finns i det nuvarande systemet. Vi kan bevisa att Svensk Torvs medlemsföretag har haft processer som pågått i över tio år, där handläggare på Länsstyrelserna låtit ansökningar ligga utan åtgärd i årtal och där nya handläggare i sista minuten krävt in ytterligare både omfattande och kostsamma undersökningar i strid med det rättsliga förfarandet som anger hur ansökningar om ett miljötillstånd ska gå till. Då företagen inte vill hamna i dålig dager hos handläggaren som de är beroende av har det här uppstått en situation som inte är rättssäker. Den är dessutom felaktig eftersom markanvändningen inte bedöms korrekt och får de följer vi utvecklat i fråga 1. Med ett förtursförfarande skulle det finnas en garanti för att verksamheten uppfyller de klimatkriterier som ställs och Länsstyrelsernas arbete kan bli mer transparent och likvärdigt bland de verksamheter som får denna möjlighet. Risken för den godtycklighet som idag råder minskar på detta sätt rejält, vilket är en stor fördel med ett förtursförfarande som därigenom kan underlätta för klimatomställningen. Ett förtursförfarande för verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen ger en större förutsägbarhet och därigenom kan den gröna omställningen komma på plats snabbare.

3. Går det att definiera eller avgränsa vilka verksamheter som väsentligt bidrar till klimatmålen? I så fall, hur?

SVAR: Ja, det går att både definiera och avgränsa vilka verksamheter som väsentligt bidrar till klimatmålen. För de gröna näringarna gäller att fokus ligger på markanvändningen och att den blir korrekt definierad och följer miljöbalkens skrivningar. På grund av att det idag råder en godtycklighet när det gäller markanvändningen blandas markanvändningarna ihop och klimatarbetet blir inte effektivt. Genom att större vikt läggs på att definiera marken, exempelvis i vårt fall som dikad torvmark när det är dikad torvmark, och inte felaktigt och slentrianmässigt bedöma den som våtmark, skapas en möjlighet att väsentligt bidra till klimatmålen.

Det är viktigt även för klimatet att miljöprövningen utgår från den aktuella markanvändningen på området som ansökan avser. Här har vi många exempel på att tillståndsmyndigheterna nästan alltid feldefinierar markanvändningen - vilken är central för tillståndsprocessen för miljötillstånd. Alltför ofta förekommer felaktiga påståenden om att torvbruket arbetar med nydikning vilket inte är fallet eftersom marken redan är dikad och ingen nydikning kommer ske på området. Det är en föreställning som lever kvar hos tillståndsmyndigheterna utan att ha med verkligheten att göra.

Ytterligare en missuppfattning våra medlemsföretag drabbas av är att det sökta området anses vara en våtmark, trots att markanvändningen har ändrats till dikad torvmark. Branschens företag ansöker uteslutande om tillstånd på redan dikad torvmark.

Genom dessa missbedömningar hindras vår verksamhet och processen för att kunna få ett miljöbalkstillstånd och därmed också möjlighet att på ett väsentligt sätt bidra till klimatmålen.

4. Är det möjligt att ta fram konkreta kriterier för vilka verksamheter som ska omfattas av ett begränsat förtursförfarande? I så fall, vilka kriterier är viktigast?

SVAR: Ja, det är möjligt att ta fram konkreta kriterier för vilka verksamheter som ska omfattas av ett begränsat förtursförfarande. De kriterier som är viktigast är att den aktuella markanvändningen säkerställs vilket vi utvecklat i fråga 3. Därigenom kan de marker som har högst koldioxidutsläpp bli ett kriterierna i förtursförfarandet. För att Sverige ska nå klimatmålen är det av stor betydelse att markanvändningen är korrekt. Våtmarker släpper inte ut koldioxid vilket däremot dikad torvmark gör och att fastställa att ansökan avser just denna markanvändning är en förutsättning för hela miljöprövningens climateffekter.

Svensk Torv anser att det är bra att miljöbalkens nya föreslagna portalparagraf omfattar klimat och att principen bästa möjliga teknik bör gälla även koldioxid och andra växthusgaser. För det senare vill vi betona att ordet "teknik" bör omfatta efterbehandlingsmetoder som är en teknik som används inom marksektorn där torvbruket ingår.

Efterbehandlingarna är en av de kompletterande åtgärder som har betydelse för klimatet. Överst på sidan 84 i SOU 2021:21 *En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden* står följande: "För att nå klimatmålen får, men måste inte, kompletterande åtgärder tillgodoräknas inom de givna begränsningarna. Det är upp till regeringen att besluta i vilken mån kompletterande åtgärder ska användas för att nå målen."

Svensk Torv vill här klargöra att det är viktigt att regeringen fattar beslut om att de kompletterande åtgärderna, såsom torvbrukets efterbehandlingsarbete, ska användas för att nå klimatmålen. Vi vill i detta sammanhang hänvisa till IPCC:s klimatrappport 2018 där FN:s klimatpanel anger att "Restauration" – inte "Rewetting" – av Peatlands är den billigaste och mest effektiva klimatåtgärden i jämförelse med till exempel Bio CCS och andra tekniska metoder.

Det är således upp till Sveriges regering att fatta beslut om hur den stora andelen arealer av dikad torvmark som finns i Sverige ska hanteras – där alltså torvbruket står för en minimal andel, 0,5 procent. Resterande 99,5 procent utgörs av jord- och skogsbruksmark vars kompletterande åtgärder kan få stor positiv betydelse för klimatet. Här menar vi att kriterier för markutsläpp kan skapas för att dessa verksamheter på ett väsentligt sätt ska kunna bidra till klimatmålen.

5. Förtur skulle kunna innebära olika saker, exempelvis att komma före i tur till prövning. Det skulle också kunna vara olika typer av prioriteringar eller andra åtgärder under prövningen. Hur skulle ett ändamålsenligt förtursförfarande kunna utformas?

SVAR: Utsläppen på dikad torvmark kan verifieras både av Naturvårdsverket och SLU som i sin tur rapporterar in markutsläpp till LULUCF. Det finns även andra forskningsrapporter som kan användas som källor för att konstatera hur stora markutsläppen är.

På samma sätt kan effekten av efterbehandlingarna, som för torvtäktstillstånden är obligatoriska, också mätas. När marken återlämnas efter avslutad skörd rapporteras detta in till länsstyrelserna och kolinbindningarna, som efterbehandlingarna är ett resultat av, kan mätas. Genom tillstånden till torvtäkt på Sveriges dikade torvmarker kommer koldioxidutsläppen på sikt att upphöra genom att torven skördats och tagits tillvara som en efterfrågad inhemsk råvara. Produkten torv i jord för

växtodling innebär också att kolsänkor bildas när växterna genom fotosyntesen i sina gröna blad, binder in ytterligare CO₂.

Det är också viktigt, vilket vi framhållit, att verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen, där torvbruket ingår, klart avgränsas på ett säkert och tydligt sätt. För de gröna näringarna där markutsläpp och kolinbindning är centralt finns alla möjligheter att göra det då verksamheterna är noga kontrollerade. Vi har länge påtalat att det är en brist att de besparade markutsläppen från efterbehandlade täkter inte ingår i LULUCF-rapporteringen förrän 2026. All fakta finns och kan utgöra grunden för utsläppens storlek. På samma sätt finns de kolinbindande markarealerna rapporterade till myndigheterna eftersom dessa vid återlämnat och efter avslutade torvskörd, kontrolleras och finns registrerade hos länsstyrelserna.

Skrivningarna i miljöbalken om platsval i kap 2 paragraf 6 anser vi kan få en stor betydelse när det gäller ett ändamålsenligt förtursförfarande. Genom att ge länsstyrelserna i uppdrag att anvisa lämpliga platsval utifrån vilka dikade torvmarker som har störst CO₂-utsläpp i respektive län kan de största klimatutsläppen åtgärdas genom att tillstånd för exempelvis torvtäkt prioriteras. Då det i 99,5 procent av fallen med dikad torvmark bedrivs jord- och skogsbruk måste även dessa näringar ingå i miljöbalkens platsvalsskrivning. På detta sätt tar staten ansvar för de negativa följder som den statliga utdikningen av Sveriges våtmarker staten tidigare både subventionerat och uppmuntrat. Något som idag resulterar i stora koldioxidutsläpp från dessa redan dikade torvmarker.

6. Vilka konsekvenser skulle ett förtursförfarande kunna få ur konkurrenssynpunkt?

SVAR: Ur konkurrenssynpunkt skulle ett förtursförfarande bli negativt för de verksamheter som inte omfattas av kriteriet att de på ett väsentligt sätt bidrar till klimatmålen. Detta kan jämföras med de verksamheter som inte omfattas av EU:s taxonomi. Men eftersom klimatmålen är prioriterade bör denna situation kunna motiveras. Det kan dock finnas en möjlighet att de verksamheter som inte anses omfattas av förtursförfarandet kan få det som ska beaktas i tilläggsdirektivet; nämligen behovet av förutsägbarhet och investeringsvilja för företag och att få en snabb, enkel och förutsägbar prövningsprocess, då dessa hamnar i en egen ”fil” där andra aspekter än klimatet väger in och därigenom kan få en optimal bedömning i tillståndsprocesserna.

7. Har ni förslag på hur ett förtursförfarande skulle kunna regleras i författning?

SVAR: Vi anser att ett förtursförfarande skulle kunna regleras i författning, lagstiftning, i likhet med *Lag (2009:1058) om förtursförklaring i domstol*. Denna lag kan tjäna som förebild och föras in i miljöbalken. På detta sätt kan ett förtursförfarande regleras i författning.

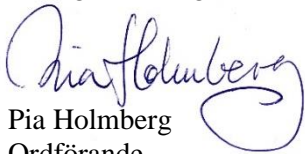
Ytterligare ett förslag på hur ett förtursförfarande skulle kunna regleras i författning är att skrivningarna i miljöbalken om platsval i kap 2 paragraf 6 i ska vägas samman med målsättningsparagrafen i miljöbalkens första kapitel.

Genom föreslagna regleringar i författning tydliggörs både markutsläppen och de läkande kolsänkor som görs i form av efterbehandlingar. Att ge dessa verksamheter som på ett väsentligt

sätt bidrar till klimatmålen rätt att komma före i tur till prövning och ökad prioritering blir således något som kan motiveras på ett rättssäkert sätt.

Vi har inte svarat på frågorna gällande ”Omprövning och tidsbegränsning” eftersom torvtäktstillstånd alltid är tidsbegränsade med möjlighet till förlängning. Förlängning fanns inte angivet bland frågorna.

Vänliga hälsningar från

Pia Holmberg
Ordförande

E-post: info@svensktorv.se

Mobil: 070-312 12 82

Branschföreningen Svensk Torv